

L'ANY DARWIN, UNA COMMEMORACIÓ VITAL

Esther Díez

El 12 de febrer de 1809 naixia a Anglaterra Charles Darwin, l'home que mig segle després hauria de publicar l'obra cabdal de la biologia moderna, *L'origen de les espècies*. La vigència de les teories del naturalista britànic i el qüestionament a què encara el sotmeten diverses creences religioses fan necessaris homenatges com el que enguany li ret la Universitat de València en el 200 aniversari del seu naixement. Exposicions, xarrades i publicacions es converteixen en el vehicle per continuar divulgant un Darwin més actual que mai.

«Homenatge al diable». Així qualificava el setmanari *Acción Católica* els actes amb què la Universitat de València commemorà

el primer centenari del naixement de Charles Darwin l'any 1909. Aleshores aquesta institució acadèmica va ser l'única a tot Espanya que es va decidir a retre honors al pare de les teories evolucionistes, i és per això que enguany, quan se celebra el 200 aniversari del naixement del naturalista anglès, la Universitat ha organitzat un ampli nombre d'activitats per tal de refermar el seu suport al científic britànic.

Enmig d'un ambient menys enrarinat que fa un segle, però amb una necessitat similar de divulgar la seua obra, aquest tribut a Charles Darwin s'ha traduït en un seguit de conferències, exposicions i publicacions sobre la seua vida i obra. A banda de la Facultat de

**«UN PÚBLIC ESPECIALMENT
RECEPTIU HA CONFIRMAT
FINS QUIN PUNT EL DE
L'EVOLUCIÓ ÉS UN DEBAT
ACTIU»**

© Fotos article: Miguel Lorenzo

L'exposició sobre Charles Darwin romandrà al Palau Cerveró fins setembre.

Biologia, espais com l'Institut d'Història de la Ciència López Piñero, el Centre de Cultura Contemporània Octubre i, fins i tot, diversos centres d'educació primària i secundària han estat els diversos escenaris a què ha volgut acostar-se l'autor de *L'origen de les espècies*.

Totes les veus convidades a participar d'aquest homenatge han coincidit a dir que, tot i haver transcorregut 150 anys des de la publicació del seu treball clau, divulgar Darwin continua sent una tasca productiva. Alhora, els debats llançats els últims temps pels defensors de les teories creacionistes accentuen aquesta urgència de garantir la credibilitat d'aquests raonaments científics.

■ DARWIN, A DEBAT CONTINU

Aquesta actualitat que Darwin arrossega de manera sorprenent des de fa al voltant de 150 anys és la que ha permès articular diversos debats sobre la seua figura durant la setmana en què es complia el 200 aniversari del seu naixement, la del 9 al 15 de febrer. Veus expertes en els diferents vessants que enclou l'evolucionisme han estat convidades per tal d'aprofundir en aquest tema i aportar noves matisacions i reflexions a partir de l'obra original.

Amb sales plenes de gom a gom, no només els conferencians de les tres principals xarrades organitzades per la Universitat —el paleontòleg Juan Luis Arsuaga, la física Susanna Manrubia, el psiquiatre Adolf Tobeña i el físic David Jou— han demostrat la productivitat d'aquest tipus de trobades. També un públic especialment receptiu ha confirmat fins quin punt el de l'evolució és un debat actiu.

Precisament, la xarrada de Juan Luis Arsuaga, membre de l'equip d'investigacions a la serra d'Atapuerca, va congrega un nombre extraordinari d'assistents, estudiants en la seua majoria, interessats en les reflexions del científic sobre les teories proposades per Alfred Wallace i Charles Darwin sobre els mecanismes de selecció natural pel que fa a l'evolució humana.

Amb especial cura al context en què es van desenvolupar les teories d'ambdós científics, Arsuaga va destacar la importància d'aquestes aportacions, que, en termes generals, continuen plenament vigents als nostres dies. Al mateix temps, va voler introduir-se en el debat sobre les bases genètiques de la conducta, lligat també a l'explicació sobre el mecanisme de la selecció sexual en la lluita per la reproducció.

També Susanna Manrubia, física del Centre d'Astrobiologia INTA-CSIC de Madrid, considerà oportú fer un repàs en la seua conferència («From the entangled web to the genome») a les influències de les quals beu Darwin a l'hora d'elaborar la teoria de la selecció natural.

La Universitat ha celebrat nombrosos actes per tal de rendir tribut al naturalista anglès. Dalt, el rector assenyala la importància de la fita històrica i científica durant la inauguració de l'exposició.

Xarrades, com la del paleontòleg Arsuaga (a l'esquerra), i exposicions sobre Darwin (a la dreta) són les activitats més destacades. En la imatge inferior, un dels comissaris de l'exposició, Víctor Navarro, en l'arbre de la vida que s'ha ubicat per a l'ocasió al Palau Cerveró.

Figures com Malthus, Lyell o Galton, en el camp científic, o Adam Smith, en l'àmbit social, van ser analitzades per Manrubia, que va vertebrar les seues aportacions sobre l'evolució a partir de la matisació de tres mecanismes: el principi de l'exclusió competitiva, la degeneració sexual a través del trinquet de Müller i la mutagènesi letal.

Tanmateix, els debats sobre l'evolució han estat plantejats més enllà de l'àmbit estrictament científic, i durant la setmana d'homenatge a Darwin també hi va haver lloc per a les discussions sobre ciència i religió. «Són compatibles Déu i Darwin?», era el títol que portava per nom el col·loqui al qual van estar convidats Adolf Tobeña i David Jou, però que va acabar convertint-se en un debat entre tots aquells que van omplir el Bar de Ciències del Centre de Cultura Contemporània Octubre.

Tant és així que van acabar sent els assistents els qui es van atrevir a llençar les preguntes més directes i que, davant el to més conciliador dels convidats, recolzats en la flexibilitat que permeten ambdós paradigmes, van criticar les concessions que es fan a l'àmbit de la fe i que permeten a aquesta situar-se al mateix nivell de validesa de les teories científiques.

■ L'OBRA I EL TEMPS DEL NATURALISTA ANGLÈS

Amb l'objectiu d'acostar la figura de Darwin al públic general, els historiadors de la ciència Víctor Navarro i Jesús Català han dirigit l'exposició «Darwin, el seu temps, la seua obra, la seua influència», en un intent de divulgar entre aquells que visiten la mostra no només les principals idees que s'extrauen de l'obra del científic britànic, sinó també d'ubicar-les en un context històric determinat i una experiència personal particular.

Per això, l'eix cronològic a partir del qual s'articula l'exposició ens parla d'una època, la victoriana, caracteritzada tant per les colonitzacions i les idees eurocentristes com per l'ebullició de les investigacions científiques d'entre les quals van nàixer teories com la de l'evolució. Acompanyada de material original, com llibres propietat dels professors darwinistes de la Universitat de València, la mostra fa també un repàs a la vida de Darwin i destaca aquells esdeveniments que més marcaren la seua trajectòria.

Alhora l'exhibició consta d'un documental que recupera l'homenatge que la Universitat de València va retre a Darwin l'any 1909. En aquest sentit, el tribut no es fa tan sols al naturalista anglès, sinó també a figures destacades com Pelegrí Casanova, Eduard Boscà i Joan Vi-

lanova, que van tenir prou valor per portar endavant un esdeveniment d'aquest tipus en un temps en el qual les explicacions sobre l'evolucionisme de manera pública encara corrien el perill de ser denunciades.

■ L'HOMENATGE EN PAPER

A banda de les activitats esmentades, la Universitat també ha dirigit els seus esforços a publicar diverses obres escrites sobre el científic anglès. La biografia és el gènere principal al qual s'adscriuen aquests textos. José María López Piñero, catedràtic d'Història de la Medicina i membre de la Reial Acadèmia de la Història, ha estat el responsable d'escriure aquesta síntesi de l'obra i vida de Charles Darwin. Al mateix temps, han estat editades dues obres de la historiadora britànica Janet Browne que, amb el nom d'*El viatge* i *El poder del entorno*, respectivament, se centren en els dos moments principals que marquen la trajectòria del naturalista.

Darwin divulgat pel mateix Darwin. Aquesta ha estat l'aposta de la revista MÈTODE amb la publicació de l'*Autobiografia* del científic britànic. A partir de la transcripció realitzada per la seua néta Nora Barlow l'any 1958 s'ha portat a terme la primera traducció al català, a càrrec de Jaume Terrades, de la seua biografia no censurada. Al mateix temps, el doctor en Química Juli Peretó ha transcrit també al català *La lluita per la vida*, un volum que aplega la correspondència entre Darwin i Wallace i la seua comunicació conjunta a la Societat Linneana.

Així doncs, actualització, reflexió i debat són els punts fonamentals en què se centra la Universitat de València per commemorar el 200 aniversari del naixement de Charles Darwin. Un homenatge que, com hem pogut observar, va més enllà de la figura del naturalista britànic. La nostra experiència particular ens permet lloar aquells científics que acostaren les teories evolucionistes a la societat valenciana i que contribuïren a fer d'aquesta una universitat capdavantera en l'àmbit de la ciència.

Si més no, segons les paraules del rector, Francisco Tomás, el tribut –que es perllongarà la resta de l'any– és especialment significatiu en un país que, amb «una memòria estranya [...] soterra el passat». En aquest sentit, l'ampli nombre d'iniciatives promogudes per la Universitat de València per tal de commemorar aquesta fita científica fan vital aquest *homenatge al diable*. ☺

Esther Díez. Estudiant de Periodisme, Universitat de València.

